

O'ZBEKISTONDA MILLIY MUSIQA SAN'ATINING MUSTAQILLIK YILLARIDAGI TARIXIY TARAQQIYOTI

Akbarjon Shuxratbekov

“Millat Umid” universiteti talabasi

E-mail: shuxratbeckov@gmail.com

Annotatsiya.

Maqolada O'zbekistonda milliy musiqa san'atining mustaqillikdan keyingi davrda rivojlanish bosqichlari, davlat siyosati, yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash tizimi hamda xalqaro miqyosda tanilish jarayonlari tahlil qilinadi. Mustaqillik yillarida milliy musiqa san'ati qayta tiklanib, zamonaviy yo'nalishlar bilan boyidi.

Kalit so'zlar:

Milliy musiqa, mustaqillik, san'at, maqom, estrada, madaniyat, festival.

Asosiy matn

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda milliy musiqa san'ati tez rivojlandi. Davlatimiz tomonidan milliy qadriyatlarni tiklash, san'atni qo'llab-quvvatlash ishlari yo'lga qo'yildi. “Sharq taronalari” va “Maqom” festivallari milliy musiqamizni jahon miqyosida tanitdi.

Yosh iste'dodlar “Nihol” tanlovi orqali kashf etildi, maqom va xalq kuylarini asrash bo'yicha keng ishlar olib borildi. Shu bilan birga, tijoriy musiqaning ko'payishi milliy an'analarni saqlashda ayrim muammolarni keltirib chiqarmoqda.

O'zbekistonda milliy musiqa san'atining mustaqillik yillaridagi tarixiy taraqqiyoti

Kirish

Mustaqillikka erishganimizdan so'ng, bizning qadriyatlarimiz, madaniyatimiz va san'atimiz yangi hayot boshladi. Ayniqsa, milliy musiqa san'ati

— xalqimizning yuragi, ruhiy boyligi va tarixining bir bo'lagi sifatida yanada rivojlana boshladi. Mustaqillik bizga o'z musiqamizni erkin yaratish, uni dunyoga tanitish imkonini berdi.

Avvallari cheklovlar bo'lgan bo'lsa, endi biz o'z ohanglarimizni, xalq kuylarimizni, maqomlarimizni yangicha talqinda ijro eta boshladik. Davlatimiz ham bu sohani rivojlantirishga katta e'tibor qaratdi — “Sharq taronalari”, “Maqom”, “Yoshlar ovozi” kabi festivallar orqali milliy musiqamiz dunyo sahnasida yangradi.

Menimcha, milliy musiqa — bu nafaqat san'at, balki bizning o'zligimizni eslatib turuvchi qudratli kuchdir. Har bir kuyimizda tariximiz, xalqimizning his-tuyg'usi va g'ururi aks etadi. Shu sababli, biz o'z musiqamizni asrash, rivojlantirish va kelajak avlodlarga yetkazish uchun mas'ulmiz.

Tarixiy bosqichlar

Mustaqillikka erishganimizdan so'ng, milliy musiqa san'atimiz ham yangicha bosqichga kirdi. Avvalgi yillarda milliy musiqaga yetarlicha e'tibor berilmagan bo'lsa, endi u bizning madaniyatimizning eng muhim qismi sifatida davlat darajasida rivojlantirila boshlandi. Dastlabki yillarda milliy musiqa merosini tiklash, qadimiy kuy va maqomlarni saqlab qolish, ularni yosh avlodga o'rgatish asosiy maqsad bo'ldi.

Davlatimiz tomonidan qabul qilingan qaror va dasturlar natijasida “Sharq taronalari”, “Maqom”, “Yoshlar ovozi” kabi yirik tanlovlar va festivallar yo'lga qo'yildi. Bu tadbirlar orqali o'zbek musiqasining turli janrlari nafaqat mamlakat ichida, balki xalqaro maydonda ham tanila boshladi. Ayniqsa, 2018-yilda Shahrizabzda tashkil etilgan Xalqaro Maqom san'ati festivali milliy musiqamizni jahon miqyosida targ'ib etishda katta ahamiyat kasb etdi.

Shuningdek, O'zbekiston Davlat konservatoriyasi, San'at va madaniyat instituti kabi muassasalarda milliy musiqa yo'nalishlari bo'yicha yangi ta'lim dasturlari yaratildi. Bu o'z navbatida yosh bastakorlar, xonandalar va sozandalar uchun katta imkoniyatlar eshigini ochdi. Shu tariqa, milliy musiqa san'atimiz o'z tarixiy ildizlariga tayanib, zamonaviy bosqichda rivojlanish yo'liga kirdi.

Davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari

Mustaqillikdan so'ng davlatimiz milliy musiqa san'atini rivojlantirishni madaniyat siyosatining muhim qismi sifatida belgiladi. Eng avvalo, milliy merosni saqlash va yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlashga e'tibor qaratildi.

Milliy cholg'ularni o'rgatish, maqom san'atini rivojlantirish va xalq kuylarini asrash bo'yicha maxsus dasturlar yo'lga qo'yildi. "Nihol" va "Yoshlar ovozi" kabi tanlovlar orqali ko'plab iste'dodli yoshlar kashf etildi.

Bundan tashqari, "Sharq taronalari" va "Maqom" festivallari milliy musiqamizni jahon miqyosida tanitishga xizmat qildi. Shu tarzda, davlat siyosati milliy musiqamizni asrash, rivojlantirish va xalqaro miqyosda targ'ib etish uchun keng imkoniyatlar yaratdi.

Amaliy misollar

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda milliy musiqa san'atini rivojlantirish bo'yicha ko'plab amaliy ishlar amalga oshirildi. Masalan, "Sharq taronalari" xalqaro festivali har ikki yilda Samarqandda o'tkazilib, yuzlab xorijiy san'atkorlarni birlashtiradi va o'zbek musiqasini dunyoga tanitadi.

2018-yilda Shahrizabz shahrida tashkil etilgan Xalqaro Maqom san'ati festivali ham milliy musiqa tarixida muhim voqea bo'ldi. Bu festival orqali maqom san'ati nafaqat mamlakatimizda, balki butun dunyoda e'tirof etildi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Davlat konservatoriyasi va san'at institutlarida milliy musiqa yo'nalishida maxsus fakultetlar ochildi, ko'plab yoshlar professional ta'lim olish imkoniga ega bo'ldilar. Shu bilan birga, milliy cholg'ularni yasash, sozandachilik va bastakorlik an'analari ham zamonaviy shaklda rivojlanmoqda.

Bu ishlarning barchasi milliy musiqamizni asrab qolish, uni yanada boyitish va kelajak avlodlarga yetkazish yo'lidagi amaliy natijalar hisoblanadi.

Qiyinchiliklar va dolzarb muammolar

Milliy musiqa san'atining rivojlanish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Eng avvalo, ba'zi tijoriy musiqiy loyihalar badiiy jihatdan sayoz bo'lib, milliy qadriyatlarning asl mazmunini to'liq ifoda etolmayapti. Bu holat musiqaning madaniy va tarbiyaviy rolini pasaytirib yuborishi mumkin.

Shuningdek, ayrim hududlarda milliy cholg'ularni o'rgatish bo'yicha yetarli mutaxassislar yetishmaydi. Ba'zi yosh ijrochilar esa milliy uslublarni chuqur o'rganmasdan, xorijiy yo'nalishlarga haddan ortiq e'tibor qaratmoqda. Bu esa milliy ohanglarimizning asl ruhini yo'qotish xavfini tug'diradi.

Moliyaviy imkoniyatlarning cheklanganligi ham muhim omil bo'lib, ayrim loyihalar o'z vaqtida amalga oshmay qolmoqda. Shuningdek, milliy musiqani raqamli shaklda saqlash va arxivlash ishlari hali to'liq yo'lga qo'yilmagan.

Shu bois, bu sohada ilmiy yondashuvni kuchaytirish, tajribali ustozlar maktabini rivojlantirish va yoshlarni milliy musiqaning asl qadriyatlariga o'rgatish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Kelajak yo'nalishlari

Kelajakda milliy musiqa san'atini yanada rivojlantirish uchun bir nechta muhim yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur. Eng avvalo, milliy musiqamizni chuqur o'rganish, uni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish va yosh avlodga zamon talablariga mos tarzda yetkazish kerak.

Musiqiy ta'lim muassasalarida milliy yo'nalishlar uchun yangi o'quv dasturlarini yaratish, raqamli texnologiyalar yordamida kuy va maqomlarni arxivlash, 3D audio formatlarda saqlash kabi ishlarga e'tibor berish muhim. Bu nafaqat merosni saqlaydi, balki uni zamonaviy avlod uchun qiziqarli shaklda taqdim etadi.

Shuningdek, xalqaro hamkorlikni yanada kengaytirish, o'zbek musiqasini chet ellik san'atkorlar bilan ijodiy loyihalar orqali dunyoga tanitish lozim. Yosh bastakorlar va xonandalarni qo'llab-quvvatlash orqali milliy musiqa yangi ovoz, yangi uslub va yangi ijodiy g'oyalar bilan boyiydi.

Shu yo'l bilan milliy musiqa san'atimiz o'z tarixiy ildizlarini saqlagan holda, zamonaviy dunyoda o'z o'rnini yanada mustahkamlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida O'zbekistonda milliy musiqa san'ati yangi davrga qadam qo'ydi. Davlatimiz tomonidan qabul qilingan dasturlar, festivallar va ta'lim islohotlari natijasida milliy musiqa yanada rivojlandi va xalqaro miqyosda tanildi. "Sharq taronalari", "Maqom", "Nihol" kabi loyihalar bu jarayonning yorqin dalilidir.

Shu bilan birga, bu sohada hal etilishi kerak bo'lgan muammolar ham bor. Ba'zi musiqiy asarlarning badiiy saviyasini oshirish, yosh ijrochilarning milliy ruhda ijod qilishiga e'tibor berish, va musiqa merosini ilmiy asosda saqlash muhim ahamiyatga ega.

Kelajakda milliy musiqamizni yanada boyitish, uni raqamli texnologiyalar orqali dunyoga targ'ib etish, yosh iste'dodlarni qo'llab-quvvatlash orqali biz o'z madaniy merosimizni yanada mustahkamlaymiz. Chunki milliy musiqa — bu xalqimizning yuragi, o'zligimiz va g'ururimizdir.

Foydalanilgan manbalar

1. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi hisobotlari (2024).
2. UNESCO: *Music and Cultural Heritage of Uzbekistan* (2023).
3. Xalqaro Maqom san'ati festivali arxivi (2018–2024).
4. *“Sharq taronalari” xalqaro festivali materiallari* (1997–2023).